

Adviesnota Regionale Zorgzones en regionale zorgplatformen nav de oprichting van referentieregio's

Inleidend

VIVEL is het Vlaams Instituut Voor de Eerste Lijn dat sinds 1 mei 2019 erkend en gefinancierd wordt door de Vlaamse Overheid als partnerorganisatie voor de eerste lijn. Op Vlaams niveau is VIVEL het centrale aanspreekpunt en het platform voor de dialoog van de eerstelijnsactoren met de overheid en met elkaar. VIVEL verenigt de gezondheids- en welzijnsactoren van de eerste lijn, de vertegenwoordigers van personen met een zorg- en ondersteuningsnood, mantelzorgers en gebruikers, de lokale besturen en de expertisecentra.

Dit advies wordt opgemaakt naar aanleiding van de goedkeuring van de referentieregio's op de Vlaamse Regering van 12 maart 2021. Deze gebiedsindeling heeft impact op diverse domeinen, diensten en organisaties, maar biedt ook opportuniteiten tot samenwerking. Met dit advies wil VIVEL focussen op deze opportuniteiten in functie van de eerstelijnszones en de opdrachten van de regionale zorgplatformen.

Situering en analyse

De referentieregio's doorkruisen de huidige afbakening van de regionale zorgzones (RZZ) met regionale zorgplatformen (RZP) als governancestructuur, zoals bepaald in het 'Decreet betreffende de organisatie van de eerstelijnszorg, de regionale zorgplatformen en de ondersteuning van de eerstelijnszorgaanbieders' van 26 april 2019.

De RZP worden opgericht om thema's die de lokale werking overstijgen op regionaal niveau te regelen. De opdrachten worden als volgt omschreven:

1. het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin adviseren over de afstemming van het aanbod aan zorg en ondersteuning op de behoeften van de bevolking binnen zijn werkgebied;
2. de zorg en ondersteuning op elkaar afstemmen, zodat de zorgcontinuïteit voor de persoon met een zorg- en ondersteuningsvraag kan gegarandeerd worden;
3. problemen, drempels of knelpunten behandelen die niet door de zorgraden binnen hun werkgebied opgelost kunnen worden.

Memorie bij het decreet stelt: *'In het decreet wordt een voorzichtige eerste stap ingeschreven naar meer afstemming en samenwerking tussen de bestaande organisaties op het regionale niveau. De afstemming in de uitvoering van de opdrachten rond bepaalde doelgroepen zal al een grote meerwaarde betekenen voor de zorgaanbieders, die met de informatie, adviezen, vormingen en methodieken benaderd worden.'*

Vanuit het Vlaamse beleidsdomein welzijn, volksgezondheid en gezin werd in de eerste plaats aan thema's zoals dementie, palliatie, gezondheidsbevordering en ziektepreventie en geestelijke gezondheidszorg gedacht. Ook de afstemming tussen de eerste lijn en de tweedelijnszorg en samenwerking i.k.v. de zorgstrategische planning wordt via de RZP beoogd. De verschillende afbakening van de ziekenhuisnetwerken t.o.v. de RZP bevordert deze afstemming echter niet. In het decreet werd ingeschreven *'Ziekenhuizen en ziekenhuissamenwerkingsverbanden kunnen*

participeren aan de regionale zorgplatformen zonder dat zij evenwel lid moeten worden en zonder de bijhorende verplichtingen gekoppeld aan de regionale zorgplatformen.’ Dit is een gemiste kans.

Advies VIVEL

Op lokaal niveau hebben de eerstelijnszones (ELZ) de afgelopen periode bewezen dat zij het ideale niveau zijn om samenwerking te stimuleren en te faciliteren. Hierin is de verbinding met de lokale besturen, zorg- en welzijnsactoren en de persoon met zorg en ondersteuningsnood zelf van grote waarde gebleken. Deze samenwerking wordt meer en meer verankerd en zal ook in de toekomst zijn nut en zinvolheid bewijzen. De ELZ hebben de ideale grootte om actoren uit de eerste lijn rond zich te binden, gezamenlijk acties binnen de eerste lijn te ontwikkelen en als uniek aanspreekpunt voor de eerste lijn te fungeren. Dit leidt tot nieuwe culturen van samenwerking, zoals de populatiegerichte samenwerking via de zorgraden tussen de eerste lijn en de lokale besturen in veel aspecten van de aanpak van Covid-19 (bron- en contactopsporing, diagnostiek en case-finding, testing, tracing, ondersteunen quarantaine,...) en de vaccinatiestrategie.

Het leidt geen twijfel dat de referentieregio's een belangrijk platform voor overleg, beleid en actie zullen zijn in de toekomst. De referentieregio's bieden immers een platform waarop sectoren en/of beleidsdomeinen elkaar inspireren, versterken en aandacht hebben voor elkaars meerwaarde.

Vanuit VIVEL willen dan ook oproepen om deze regio's aan te wenden om **samenwerking op regionaal niveau ook in de zorg en tussen zorg en andere beleidsdomeinen te faciliteren**. De referentieregio's bieden de opportuniteit om dergelijke samenwerking uit te bouwen door de veelheid aan sectoren en beleidsdomeinen die hier samenkomen. Dit biedt kansen om ook de thema's rond zorg- en welzijn op de agenda te plaatsen van andere beleidsdomeinen en zo te streven naar health in all policies en meer preventie en aandacht voor de sociaaleconomische determinanten van welzijn en gezondheid.

We willen de Vlaamse regering dan ook oproepen alle **opdrachten van de regionale zorgplatformen systematisch te herbekijken** en zoveel mogelijk te heroriënteren naar de eerstelijnszones of eventueel zelfs naar het Vlaams niveau en dit op basis van epidemiologische data en de mogelijkheid om inhoudelijke dwarsverbindingen te creëren met bestaande structuren. Bepaalde opdrachten kunnen wellicht ook uitgevoerd worden op niveau van referentieregio's, maar zonder dat dit de creatie van nieuwe structuren vereist. De limitatieve lijst van thema's binnen de huidige regionale zorgplatformen zoals gestipuleerd in het decreet lijkt ons hierbij ook te beperkend. De noden, gedetecteerd via een **onderbouwde omgevingsanalyse moeten richting geven** aan de thema's en het geografische niveau waarop deze moeten behandeld worden.

We pleiten er dus voor om voor de eerste lijn **geen nieuwe structuren** te installeren op regionaal niveau, maar in eerste instantie de **eerstelijnszones te versterken**. Gezien het belang van een sterke eerste lijn en om zorg en welzijn alle kansen te geven mee te werken op dit regionale niveau, is het belangrijk **de zorgraden te betrekken in de referentieregio's**.

We willen dan ook pleiten voor een eenvoudige overlegstructuur binnen de referentieregio's waarbinnen zorg- en welzijnsthema's aan bod kunnen komen en waar de zorgsector en de zorgraden hun plaats krijgen om in dialoog te gaan met andere sectoren en beleidsdomeinen waarbij interactie met zorg en welzijn belangrijk is, zoals bv. mobiliteit, infrastructuur, vrije tijd, tewerkstelling, onderwijs, politie en dergelijke meer.

Daarnaast is het belangrijk dat ook de **link met de ziekenhuisnetwerken** aan bod komt. Vanuit de ziekenhuisnetwerken en de eerste lijn is men vragende partij om met meerdere eerstelijnszones te kunnen samen werken.

We willen de Vlaamse Overheid oproepen om met de **federale overheid** en de betrokken federale zorgactoren (GGZnetwerken, ziekenhuisnetwerken) in dialoog te gaan over de impact van de referentieregio's en de interacties met deze federale zorgstructuren.

Brussel wordt best als één geheel gezien, bij welke indeling dan ook. Daarbij wordt best rekening gehouden met de specificiteit van het terrein en de verschillende bevoegdheden die er op van toepassing zijn. Eender welke invulling /toepassing zal in Brussel een akkoord met die andere bevoegde overheden vergen, wil men dit concept ook in Brussel doen slagen.

Conclusie

Met de nieuwe gebiedsindeling van de referentieregio's worden kansen geboden om samenwerking te faciliteren tussen diverse sectoren en beleidsdomeinen. De referentieregio's bieden opportuniteiten voor 'health in all policies' waarbij ook de andere beleidsdomeinen kunnen bijdragen aan het welzijn en de gezondheid van elke Vlaming en er komt meer aandacht en mogelijkheden voor preventie. De netwerken van eerstelijnszones zijn de katalysator voor deze regionale oefening. Vlaanderen kan hierin een voortrekkersrol spelen in Europa. Het verbinden van zorg en welzijn aan andere sectoren die elkaar ontmoeten op het niveau van de referentieregio's is uniek en waardevol en komt uiteindelijk de burger ten goede.

Voor vragen of opmerkingen rond dit advies kunt u terecht bij

Dr Caroline Verlinde, directeur, Caroline@vivel.be, 0473/95.41.15